

Remissvar avseende promemorian Ett förtydligat brottsförebyggande ansvar för socialnämnden (s2023/03181)

Sammanfattning

De förslag som avser att tydliggöra socialtjänstens brottsförebyggande ansvar riktat till barn och unga, vilket är det stora fokuset i promemorian, bedömer vi som rimliga och genomförbara. När det gäller barn och unga har socialtjänsten redan ett omfattande ansvar att verka för goda uppväxtförhållanden. Resonemanget om vikten av att i större utsträckning använda kunskapsbaserade och standardiserade metoder i insats- och bedömningsarbetet går även de väl i linje med intentionerna i den nya socialtjänstlagen som vi räknar med kommer att träda i kraft under 2025.

Utöver detta framförs även ett förslag om ett utökat ansvar för att förebygga och motverka kriminalitet riktat till vuxna personer genom en ny paragraf. I den delen tycker vi inte att promemorian i tillräcklig omfattning redogör för de bedömningar som lett fram till förslaget och vi saknar helt konsekvensbeskrivning av hur förslaget kan komma att påverka de kommunala verksamheterna och deras insatser. I den ekonomiska konsekvensbedömning som gjorts utgår man ifrån att dessa ytterligare åtaganden som förslagen innebär kommer att ha en marginell påverkan på kommunernas ekonomi. Detta befarar vi är en grov felbedömning, i synnerhet som den föreslagna skrivningen är i det närmaste exakt likadant formulerad som den lagtext där socialtjänstens ansvar för motverkande av missbruk stadgas. Kommunerna bedriver idag missbruksvård för många miljoner kronor per kommun och år. Vi kan inte se att det utökade ansvaret, trots påtalandet om att förslagen inte innebär någon inskränkning i det ansvar som åvilar andra huvudmän, kommer att kunna axlas av kommunerna utan att det medför en väsentligt ökad kostnad.

Ett förtydligat brottsförebyggande ansvar riktat mot barn och unga

I promemorian föreslås att socialtjänsten ska få ett förtydligat ansvar för att aktivt arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet bland barn och unga. 5 kap 1 § Socialtjänstlagen föreslås utökas med en punkt där detta stadgas. När det gäller barn och unga har socialtjänsten redan idag ett långtgående ansvar för att barn och unga växer upp under trygga förhållanden och för att verka både förebyggande och erbjuda tidiga insatser. Socialtjänsten har även ett ansvar för att motverka att barn hamnar i kriminalitet eller utvecklas ogynnsamt på annat sätt. Utifrån detta uppfattas förslaget om att förtydliga det brottsförebyggande ansvaret som rimligt och helt i linje med de övriga insatser som redan ges riktat mot barn och unga. Det är ju även socialtjänsten som ansvarar för att verkställa insatser som avser motverka brottslighet genom att verkställa domar om t.ex. ungdomstjänst och ungdomsvård.

Ett effektivare brottsförebyggande arbete

I promemorian framförs att det brottsförebyggande arbetet behöver bli mer effektivt och att detta bör ske genom att socialtjänsten arbetar mer i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket är helt i linje med den intention som starkt lyfts fram även i den kommande socialtjänstlagen. Man föreslår därför att socialtjänsten använder mer ändamålsenliga insatser i det brottsförebyggande arbetet samt att fokus riktas mer mot manualbaserade metoder som har stöd i forskning. I detta omnämns även bedömningsmetoder och att insatser sätts in tidigt och till rätt målgrupper. Vi tillstyrker detta förslag och vår uppfattning är att detta kommer att vara en del i förberedelserna inför ikraftträdandet av den nya socialtjänstlagen.

Förslag om att införa en ny paragraf i Socialtjänstlagen

I promemorian framförs ett förslag om att införa en ny paragraf i Socialtjänstlagen, 3 kap 7a § SoL, som ska lyda:

Socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet.

Lydelsen är jämförbar med det uttalade ansvar som socialnämnden har för att förebygga och motverka missbruk. I redogörelsen för det nya förslaget påpekas också att detta förslag inte endast avser barn och unga utan även kan komma att omfatta vuxna personer över 21 år. Utöver ett fåtal meningar kring denna målgrupp nämns i stort sett ingenting hur man tänkt sig detta nya ansvar och hur det kommer att påverka de verksamheter som redan bedrivs inom socialnämnderna. Fokus i hela promemorian ligger på det brottsförebyggande arbetet riktat till barn och unga.

Vi saknar resonemang om hur detta nya ansvar kommer att falla ut och påverka socialtjänstens insatser. Idag ger vi i mycket liten omfattning stöd till behandlande insatser för kriminalitet då detta inte är ett ansvar som kommer an på socialtjänsten. Självklart behandlar vi ofta personer med missbruksproblematik som även är aktiva i brottsammanhang, men då med primärt fokus på missbruket. Att vara ett stöd i att hitta boende och sysselsättning förekommer också frekvent, även riktat till personer som begått brott och vill komma på fötter efter genomfört straff. Med den föreslagna, nya lagtexten och dess jämförbarhet med det uttalade ansvaret för missbruksvård som åvilar socialtjänsten idag finns det stora farhågor att vård och stödinsatser utifrån kriminalitet kommer att öka. Kommuner bedriver idag missbruksvård i stor omfattning och för många miljoner kronor per år varför vi ställer oss frågande om detta kan komma att bli en liknande utveckling.

Vi saknar dock både detaljer och möjliga begränsningar av detta nya ansvar i promemorian. Det hänvisas till att bestämmelserna ska utformas som en ramlag och därför inte närmare bör beskrivas i detalj då behov och förutsättningar kan skilja sig mellan kommuner. Men en sådan kortfattad beskrivning medför stor osäkerhet vad det egentligen är vi har att ta ställning till.

I avsnittet om ekonomiska konsekvenser bedömer man att de ytterligare åtgärder som förslagen innebär kommer att ha en marginell påverkan på kommunernas ekonomi, men vi ser snarare en risk för att det kan bli tvärt om när det gäller insatser riktade till vuxna. Dels är vuxna kriminella en till stora delar ny målgrupp och dels behöver socialtjänsterna tillhandahålla nya metoder för att motverka fortsatt kriminalitet. Det kommer sannolikt att medföra ett ganska omfattande merarbete för socialtjänsten. Kostnader för behandlingsinsatser kommer att öka och vi ser en påtaglig risk att andra myndigheter kommer att hänvisa personer till socialtjänsten i större omfattning. Detta är en högst vanlig företeelse i andra sammanhang idag samt att man kravställer att socialtjänsten först behöver bevilja eller ge vissa insatser innan annan vård kan genomföras. Även om ett utökat ansvar för socialtjänsten inte är tänkt att innebära någon inskränkning i det ansvar som åvilar andra huvudmän, behöver vi ändå inse att det finns en stor risk att man här skapar ännu en gråzon mellan utpekade myndigheter.

Sundsvalls kommun bedömer att promemorians förslag är för ytligt beskrivna, i synnerhet utifrån den ekonomiska och organisatoriska aspekten, vilket gör dem svåra att ta ställning till i detta avseende. Vi efterfrågar ytterligare utredning i frågan innan beslut fattas.